

Konference o Čechách v zahraničí v Senátu PČR

Ve dnech 7.–8. října 2021 se konala v Senátu Parlamentu ČR v Praze konference pod názvem *Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích a aktuální potřeby české diaspory*. Konferenci pořádala Stálá komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí pod záštitou předsedy Senátu PČR Miloše Vystrčila společně s odbornými partnery Akademií věd ČR, zastoupenou Etnologickým ústavem AV ČR, Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Mezinárodním koordinačním výborem zahraničních Čechů.

V úvodní části konference vystoupili zástupci jednotlivých institucí. Po uvítání účastníků konference Tomášem Czerninem – předsedou uvedené stálé komise – konferenci zahájil předseda Senátu PČR Miloš Vystrčil, který ocenil Stanislava Broučka z Etnologického ústavu AV ČR za jeho dlouhodobou činnost týkající se Čechů v zahraničí. Zdravice pronesli Eva Zažímalová, předsedkyně AV ČR, Jakub Kulhánec, MZV ČR, Martin Smolek, náměstek pro řízení sekce právní a konzulární MZV ČR, Eliška Hašková Coolidge, čestná předsedkyně Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů a předseda výboru Miroslav Krupička. Za Etnologický ústav AV ČR vystoupil jeho ředitel Jiří Woitsch, který se zmínil i o dlouhodobém zájmu pracovníků ústavu o Čechy v zahraničí. Stanislav Brouček z téhož ústavu se zaměřil na te-

matické okruhy jednání konference, a to jak na výzkum Čechů v zahraničí z historického hlediska, tak i na aktuální problematiku jejich bytí v různých částech světa. I z výčtu zástupců jednotlivých institucí lze vidět, že problematice zahraničních Čechů, kteří z hlediska času odchodu do zahraničí představují diferencované skupiny obyvatelstva, přesto s trvající vazbou na Českou republiku, státní představitelé i odborní pracovníci věnují velkou pozornost. Minutou ticha účastníci konference uctili památku zesnulého Tomáše Grulichy – dlouholetého předsedy Stálé komise pro krajany PČR.

První část konference moderoval Petr Kolář, bývalý velvyslanec v USA a Rusku. Vystoupili v ní zejména pracovníci vysokých škol, státní správy a AV ČR. Ivo Barteček (FF UP, Olomouc) se zaměřil na české školství u krajanů v Chorvatsku. Referát Jaroslava Vaculíka (PedF MU, Brno) a Nadi Valáškové (EÚ AV ČR, Praha) se zabýval Čechy na Ukrajině, zejména v bývalé Volyňské gubernii, Petr Lozoviuk (FF ZČU, Plzeň) pojednal o spolkových aktivitách Čechů za první světové války v Rusku a o Čechách v Oděse. S. Brouček poukázal na migraci do Francie a na pokusy v oblasti sociálního inženýrství. Krajanům na americkém kontinentě v USA a Kanadě se věnovali Ivan Dubovický (MZV ČR), respektive Roman Zaoral (FHS UK, Praha).

Zajímavým příspěvkem na konferenci byla také prezentace dokumentárního filmu Kamila Holuba o sochaři Albínu Poláškově s výstižným názvem *Tesání vlastního osudu*. Polášek žil a tvořil převážně v USA.

Druhý den konference zahájil a moderoval Miroslav Krupička, předseda Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, který předal slovo čestné předsedkyni tohoto výboru Elišce Haškové Coolidge. Promluvila o ztrátě pocitu domova u Čechů, kteří opouštěli Čechy pod tlakem, a o důležitosti pěstování vzájemných vztahů mezi Českou republikou a krajaný. Součástí konference bylo také předání cen jednotlivcům z krajanských spolků za dlouholetou krajanskou činnost: muzikoložce Marii Brandejs z Rakouska, redaktorce Martě Hrušovské ze Slovenska, Petru Viskovi, redaktoru Amerických listů, z USA, novináři Milanovi Kocourkovi z Velké Británie a časopisu *Žpravodaj Čechů a Slováků ve Švýcarsku*, jehož cenu převzal redaktor Tomáš Mertl.

Se zájmem bylo vyslechnuto vystoupení Tomáše Czernina, v němž shrnul procedurální vývoj požadavku korespondenčního hlasování krajanů při volbách v ČR, který dosud není vyřešený. Jiří Krátký, vedoucí oddělení pro krajanské záležitosti MZV ČR, pozitivně hodnotil zvýšení rozpočtu rezortu na rok 2021, poukázal na postup při hodnocení projektů spolků zahraničních Čechů a poskytování finančních prostředků na spolkovou činnost atd. Lucie

Slavíková Boucher, zakladatelka a předsedkyně spolku *České školy bez hranic*, se zaměřila na fungování škol a jejich přínos pro bilaterální vztahy mezi krajaný a ČR. Vlastenka Křišan poukázala na aktuální problémy krajanů v Srbsku (při volbách, při přesídlení do ČR atd.). O Česích v Chorvatsku referovala Anna Marie Štrumlová Tučková a Vladimír Bílek – poslanec za českou menšinu v Parlamentu Republiky Chorvatsko. Milan Kocourek informoval o Česích ve Velké Británii, Petr Bílek o krajanech v USA.

Spisovatelka Milena Štráfěldová, která se dlouhodobě věnuje krajan-ské problematice, moderovala další část konference, ve které vystoupil Karel Pokorný za krajaný v Německu, Helena Basler v Rakousku a Jaroslav Havelka ve Švýcarsku. Pavel Pachta se zaměřil na problém s používáním českých akademických titulů v zahraničí a Blanka Karlsson pozornost obrátila na odbojovou skupinu Čechů ve Švédsku za druhé světové války. Martin Nekola referoval o projektu *Czechoslovak Talks*, jehož cílem je zaznamenávat vyprávění krajanů o jejich osudech.

Na konferenci byly představeny další projekce, a to pozdrav od Cecilie Rousek z National Czech and Slovak Museum and Library, Cedar Rapids, USA, a příběh Holandanky Martiny Fialkové, která v Čechách úspěšně navázala na podnikatelské aktivity zesnulého českého manžela.

V referátech, které z obsahového hlediska byly zaměřeny zcela nebo

prevážně na historii Čechů v zahraničí, byla zdůrazněna významná role krajanů zejména za první a za druhé světové války. V referátech zástupců krajanů, kteří referovali o současných krajaňských aktivitách, o jejich spolcích ve vztahu k ČR, vyplynula například stále aktuální potřeba krajanů v pokračování podpory aktivit zaměřených na udržování českého jazyka. Velmi pozitivně byl hodnocen projekt *České školy bez hranic*, který je zaměřen především na mladé rodiny s dětmi. Českých škol v různých státech je již na 120 a prošlo jimi několik tisíc českých dětí.

Nadále zůstává nedořešen návrh korespondenčního hlasování pro občany ČR žijící v zahraničí, jakož i Čechy s dvojím občanstvím při volbách v ČR. Rovněž se diskutovalo o vztahu starší generace krajanů a novodobých Čechů, kteří odjíž-

dějí do zahraničí za prací, studovat atd. a o spolkovou činnost nejeví větší zájem. Byla zmíněna též potřeba zjednodušení administrativy při návratů krajanů do ČR aj. Jak uvedl J. Krátký z MZV, připravuje se plán činnosti v oblasti krajaňské problematiky na dobu pěti let, v němž budou konkretizovány úkoly a postupy při jejich realizaci.

Po organizační stránce konferenci úspěšně zajišťovala tajemnice Stálé komise Senátu PČR pro krajany Bronislava Vacková s týmem spolupracovníků. Konference se měla konat již v roce 2020, ale vzhledem k pandemické situaci byla přeložena na rok 2021. I tak počet účastníků bylo nutné limitovat. Avšak původně přihlášené referáty byly pohotově vydány v publikaci S. Broučka a kol.: *Místo a úloha zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích*, Pelhřimov 2021.

Nada Valášková, Praha

Antropologie ve službách společnosti

Představa, že by Lesy ČR, s.p., Severomoravské vodovody a kanalizace, a.s., Pražské služby, a.s., Agentura ochrany přírody a krajiny, Ministerstvo zdravotnictví ČR, Česká katolická charita, ČEZ, a.s., nebo třeba magistrát města Hradec Králové vypisovaly výběrová řízení na antropology, aby jim pomohli analyzovat problémy v oblastech jejich činnosti a navrhnout řešení, která zlepší poskytované služby,

zvýší ekonomickou a ekologickou udržitelnost, zamezí konfliktům s místními obyvateli a rozšíří služby k co největšímu počtu potenciálních uživatelů, je zatím, bohužel, z říše snů. Naštěstí tomu tak jinde ve světě není, a můžeme tak hledat inspiraci pro to, jak bohaté poznání a jedinečné metody antropologie transformovat do společensky ceněné a poptávané práce i v podmínkách České republiky.